

Міністерство освіти і науки України
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра англійської філології і філософії мови

Курсова робота

на тему: Особливості вербальної, невербальної та паравербальної комунікації
у промовах сучасних українських та британських політиків.

Студентки групи Па 10-20
факультету германської філології і перекладу
денної форми навчання
спеціальності 035 Філологія
Третяк Анастасії Олександрівни

Науковий керівник:
кандидат філологічних наук, доцент
Андрущенко Ірина Олександрівна

Національна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

Київ 2023

Ministry of Education and Science of Ukraine
Kyiv National Linguistic University
Department of English Philology and Philosophy of Language

Term Paper

Features of verbal, non-verbal and paraverbal communication in the speeches of contemporary Ukrainian and British politicians.

ANASTASIIA TRETIAK

Group Pa 10-20

Germanic Philology and Translation Faculty

Research Adviser

Assoc. Prof.

PhD (Linguistics)

Andrushchenko Iryna

Kyiv 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ОСОБЛИВОСТІ РІЗНОМАНІТНИХ ТИПІВ КОМУНІКАЦІЙ В РОЗРІЗІ ПРОМОВ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ТА БРИТАНСЬКИХ ПОЛІТИКІВ.....	
... 7	
1.1. Поняття комунікації та її типи.....	7
1.2. Особливості вербальної комунікації та її приклади.....	7
1.3. Специфіка невербальної комунікації та її практичні приклади	9
1.4. Характерологічний тип паравербальної комунікації та її наочні приклади.....	
..... 11	
Висновки розділу 1	11
РОЗДІЛ 2. СПЕЦИФІКА ВИКОРИСТАННЯ ВЕРБАЛЬНОЇ, НЕВЕРБАЛЬНОЇ ТА ПАРАВЕРБАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У ПРОМОВАХ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ТА БРИТАНСЬКИХ ПОЛІТИКІВ.....	13
2.1. Застосування рис вербальної та невербальної комунікації у виступах політиків з України та Великобританії у сучасних час.....	13
2.2. Акценти вираження паравербальної комунікації під час публічних виступів політичними представниками України та Великобританії.....	16
Висновки розділу 2	19
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	21
RESUME	22
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	24
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ІЛЮСТРАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ	26

ВСТУП

Ця робота базується на різноманітних типах комунікації, які визначають специфіку вербального, невербального та паравербального спілкування у мовленнєвому аспекті лінгвістики. Саме ці види комунікації займають визначне місце у дипломатичних промовах політичних діячів та за допомогою ознак цих комунікацій ми можемо розпізнавати емоційні та жестикуляційні аспекти мовця. Курсова робота присвячується дослідженню усної та невербальної інформації через характеристики голосу комунікантів.

Актуальність теми полягає в тому, що завдяки таким типам комунікації, як: вербальна, невербальна та паравербальна, можна достатньо розгорнуто аналізувати промови видатних дипломатів та розглядати це у розрізі психологічного розбору мовлення людини. Кожен день ці види комунікації є невід'ємною частиною міжособистісних взаємодій, а також в політичному контексті. До прикладу, паравербальна комунікація може відігравати роль у перемовинах, враховуючи тон голосу, темп мовлення, швидкість мовлення та інші показники, що можуть впливати на сприйняття повідомлення.

Мета курсової роботи – дослідити вербальні, невербальні та паравербальні елементи комунікації, які зустрічаються в політичних промовах сучасних українських та британських діячів та визначити спільні та відмінні особливості цих типів комунікації, їхній вплив на аудиторію та ефективність комунікації у цілому.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання**:

1. Провести аналіз теоретичної основи дослідження.

2. Дослідити зібрану теорію на практичних прикладах.
3. Проаналізувати різноманітні види комунікацій у виступах політичних діячів.
4. Визначити спільні та відмінні риси різних типів комунікації.
5. Створити структурний підсумок на основі отриманих результатів згідно з попереднім спостереженням.

Об'єктом дослідження слугували промови, виголошені сучасними українськими та британськими політиками.

Предметом дослідження виступила специфіка вербальної, невербальної та паравербальної комунікації, що використовується у промовах сучасних українських та британських політиків.

У роботі використано функціональний метод (дослідження мовних явищ з точки зору їх функціонування та використання у комунікації) та компаративний метод (порівняння мовних систем та явищ різних мов для виявлення спільних та відмінних рис).

Матеріалом дослідження слугують відеозаписи з мережі Інтернет промов сучасних українських та британських політичних діячів.

Теоретична значущість полягає в тому, що вивчення вербальної, невербальної та паравербальної видів комунікації полягає у розумінні їхнього впливу на ефективність спілкування. Ці види комунікації є важливими аспектами міжособистісної взаємодії та спілкування. Вивчення вербальної комунікації дозволяє досягнути різносторонні аспекти мови, такі як лексика, стилістика та граматики, а також опанувати мовні прийоми взаємодії у спілкуванні для досягнення певної цілі. Відповідно, невербальна комунікація охоплює в собі такі елементи: жести, постава, міміка та інші засоби спілкування, які допомагають визначити настрій та наміри співрозмовника у ході перемовин. До того ж паравербальна комунікація відноситься до різноманітних голосових характеристик мовлення, а саме: інтонація, швидкість темпу, тембр голосу, паузи та інші.

Практична значущість полягає в тому, що використання цих типів комунікацій може впливати на покращення якості спілкування та забезпечити більш результативний вид передачі інформації, а також сприяти досягненню поставлених цілей.

РОЗДІЛ 1. ОСОБЛИВОСТІ РІЗНОМАНІТНИХ ТИПІВ КОМУНІКАЦІЙ В РОЗРІЗІ ПРОМОВ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ТА БРИТАНСЬКИХ ПОЛІТИКІВ

1.1. Поняття комунікації та їх типи

Комунікація – це взаємодія між суб'єктами шляхом обміну певними повідомленнями. (Дрешпак, 2015: 17) Процес комунікації охоплює безпосередньо передачу даних, розуміння, сприйняття та реакцію на них (Бороздіна, 1998: 5). У лінгвістиці комунікація вміщує різноманітні елементи, а саме граматику, лексику, фонетичну систему мови та міжкультурні чинники, які можуть впливати на розуміння повідомлення. «Якщо ми, фантазуючи, припустимо, що суспільство, яке не розвивається, може бути без науки, освіти, то без спілкування, без передачі інформації суспільство існувати не може взагалі» (Косенко, 2011: 18). Взаємодія з людиною під час діалогу, або ж доповіді відіграє важливу роль на аудиторію та співрозмовника, тому що інформація сприйнята іншою людиною буде опрацьовуватися головним мозком, що може призвести до прийняття певних висновків. Мова спілкування має здатність впливати на наш світогляд, нашу поведінку, а також підсвідомість, тому мовлення є чудовим інструментом комунікації для досягнення неординарних цілей. «Мова не тільки віддзеркалює реальність, але й інтерпретує її, створюючи особливу реальність, у якій живе людина.» (Євдокімова-Лисогор, 2021: 8).

Насамперед способів комунікації є достатньо велика кількість, однак у цій курсовій роботі я б хотіла висвітлити тільки три типи комунікації, такі як

вербальна, невербальна та паравербальна. Отож, **вербальна комунікація** охоплює використання слів за допомогою яких передається інформація співрозмовнику. **Невербальне спілкування** охоплює донесення повідомлення через жести, міміку, поведінку мовця. Та на останок, **паравербальний спосіб комунікації** включає в себе модуляцію голосу.

1.2. Особливості вербальної комунікації та її приклади

«Перш за все треба зазначити, що **вербальна комунікація** – це процес взаємообміну інформацією за допомогою мови (усної, писемної, внутрішньої), який відбувається за своїми внутрішніми законами, вимагає активної розумової діяльності та ґрунтується на певній системі ustalених норм.» (Курило, 2017: 114). Ця комунікація може охоплювати письмову та усну форми спілкування. Вербальна комунікація є надзвичайно важливою у різних сферах життя, адже саме вона є одною з основних засобів передачі повідомлення співрозмовнику у соціумі. «В якості знакової системи у вербальній комунікації виступає людське мовлення, тобто природна звукова мова. Мовлення є найуніверсальнішим засобом комунікації, оскільки при передачі інформації зміст повідомлення втрачається найменшою мірою порівняно з іншими засобами.» (Шиманова, 2007: 43).

Однак слід зазначити, що у взаємодії з опонентом ключовим є як і зміст викладеного повідомлення, так й спосіб правильного донесення повідомлення, наприклад за допомогою тону голосу, емоційного забарвлення промови, культурних та соціальних норм та інших аспектів.

Особливості вербальної комунікації:

- **Контекст повідомлення** зазвичай може впливати на те, як слухач сприйме інформацію та згодом прийме вагоме рішення.
- **Інтоніяція голосу** має значний вплив на співрозмовника у політиці. «Інтоніяція виражає думки й почуття, супроводжуючи слово, а іноді – всупереч йому.» (Форманова, 2018: 127) Наприклад, якщо ми не інтонаційно та не впевнено висловимо свою думку, то очевидно, що

аудиторія буде сумніватися в вірності нашого висловлення. Однак якщо ми використаємо у мовленні впевненість, правильне наголошення слів, експресивність голосу та виразність мовлення, то певно, що глядач сприйме нас уже зовсім по-інакшому.

- **Риторика** у політиці слугує переконливим фактором для суспільства за допомогою використання стилістичних та спеціальних засобів комунікації.

- **Ефективність** переданого змісту повідомлення також є невід'ємною частиною промови для того, щоб діячі сприйняли та зрозуміли.

- **Ораторські навички** допомагають політичним діячам безперешкодно спілкуватися з громадою та виконувати поставлені задачі.

- Комунікація через **засоби масової інформації** застосовують задля донесення своїх ідей, прийнятих рішень та політичних заяв до широкої аудиторії

Ось декілька наведених прикладів вербальної комунікації в політиці:

1. Публічні заяви політичних діячів на пресконференціях, переговорах, інтерв'ю або ж дебатах – є найбільш поширеним прикладом вербальної комунікації. У цьому випадку діячі використовують ораторські навички та риторику, що спонукає виборців переконатися в тому, що політик має правильну позицію та здібність ефективно керувати державою.

2. Промови представників влади під час визначних подій перед різними аудиторіями. Політики використовують ораторські техніки, щоб зробити промови більш переконливими та емоційними.

Вербальна комунікація є визначальним елементом в політиці, оскільки вона дозволяє політикам спілкуватися з громадянами, конкурувати між собою та впливати на рішення влади. «Вербальне спілкування людей характеризується винятковим багатством змісту.» (Дегтярьова, 2007: 13)

1.3. Специфіка невербальної комунікації та її практичні приклади

Невербальна комунікація – це передача певних повідомлень та інформації без використання слів або інших вербальних засобів. «Nonverbal communication is an essential but sometimes overlooked dimension of interpersonal relations.» (Ekman, 1997: 399) Цей тип комунікації охоплює такі елементи, як міміку, жести, позу, зоровий контакт та інші невербальні елементи.

У політичному житті невербальна комунікація займає визначне місце, тому що її засоби допомагають впливати на сприйняття політичних діячів та прийняття рішення в політичній сфері. Невербальна комунікація може надати багато інформації навіть без використання вербальної комунікації, однак також вона може бути доповненням вербальної комунікації й тим самим покращувати ефективність мовлення.

Підкреслюючи важливість невербальної комунікації хтось сказав: «Words maybe what men use when all else fails» – «Слова можливо це те, чим люди користуються, коли всі інші засоби спілкування виявилися безрезультатними» (Ковалинська, 2014: 14).

У політиці невербальна комунікація займає специфічну роль, тому що саме цим елементом повсякденного життя політики створюють враження, яке може бути успішним або програшним квитком у їхній кар'єрі.

Особливості невербальної комунікації:

- **Жести** та **міміка** відіграють важливу роль у промовах, коли політичні діячі хочуть зробити акцент на їхньому емоційному стані або ж звернути увагу на щось. «Жести оживляють мову, але ними слід користуватися обережно. Виразний жест повинен відповідати змістом та значенням фразі або окремому слову.» (Форманова, 2018: 254). Наприклад, піднятий вказівний палець можуть застосовувати при підкресленні важливості питання. Однак також треба зауважити, що треба бути обережним із застосуванням жестів та міміки у міжкультурному середовищі, тому що для деяких країн наші невербальні елементи можуть бути неприйнятими.

- **Поза тіла** може бути значущим елементом для передачі враження впевненості, сидячи зі схрещеними ногами або ж руками. Цей компонент невербальної комунікації може зробити політичні промови більш переконливими та впевненими. «What you communicate through your body language and nonverbal signals affects how others see you, how well they like and respect you, and whether or not they trust you.» (Segal, 2014: 11)

- **Зоровий контакт** може бути незамінним аспектом комунікації для покращення взаємодії між політичними діячами та досягнення більш відкритого спілкування. «When people encounter people or things that they like, the rate of blinking increases and pupils dilate.» (Кузьо, 2018: 42-43)

- **Одяг та зовнішність** може бути визначним елементом створення враження про співрозмовника загалом ще до першої комунікації з ним. При охайному вигляді, політик справляє враження професіоналізму, успіху, впевненості та довіри.

Невербальна комунікація має свою унікальну характеристику підсилювати враження та взаємодію між людьми. «Ми надзвичайно уважно ставимося до жестів і відповідаємо на них, якщо так можна висловитися, згідно з тим складним і таємничим кодом, який ніде не записаний, нікому не відомий, але всім зрозумілий» (Сепир, 1927/1951: 556).

1.4. Характерологічний тип паравербальної комунікації та її наочні приклади

У паравербальній комунікації використовують невербальні елементи задля чіткої передачі повідомлення, а саме такі як ритм мовлення, тон голосу, невербальні звуки, паузи, інтонація та інші звуки. Саме вони є незамінними компонентами, які можуть мати вплив на сприйняття повідомлення. **Паравербальна комунікація** є невід'ємною складовою у політиці, оскільки саме вона може надавати вплив на громадську думку та отримувати сприяння виборців.

Отож, ознаками паравербальної комунікації можуть бути:

- **Інтонація** допомагає політичним діячам передавати свої емоції за допомогою голосу, та тим самим застосовувати навички переконання на громадян.

- **Міміка** надає шанс політикам передати свої емоції та ставлення до того, що вони промовляють. До прикладу, посмішка може передавати відчуття відкритості та доброзичливості.

- Державні діячі можуть застосовувати **гучність** та **тембр** свого голосу, щоб привернути увагу спільноти, насамперед низький тембр голосу викликає відчуття авторитетності у співрозмовника.

- **Паузи** відтворюють для того, щоб надати відчуття важливості певного повідомлення, а також дозволити замислитися слухачу.

«Паравербальні засоби комунікації є супровідними для вербального мовлення знаковими засобами, що відіграють значну роль у процесі спілкування, зокрема, реалізують протишумову програму мовлення, доповнюють й уточнюють його, надають емотивності й експресивності.» (Романюк, 2009: 73).

Висновки розділу 1

1. У наші реалії ця тема дуже актуальна, тому що споглядаючи за промовами політиків, міністрів, віцепрезидентів та президентів надто важливо розуміти їх не тільки на мовленнєвому рівні, а й на рівні міміки, жестів, тембру голосу та інших ознак комунікацій. Читаючи людей вербально, невербально та паравербально ми маємо змогу відкрити мовця, як золоту книгу, яка може бути прочитана тільки особливими людьми, тобто тими, хто розуміється в цій науці.

2. У політиці як вербальна, так і невербальна комунікація мають велике значення. Вербальна комунікація передає повідомлення через мовлення та має значний вплив у політичних виступах, промовах та інтерв'ю. Ключовими аспектами вербальної комунікації є ясність та ефективність переданого змісту, навички публічного виступу, та зміст переданого повідомлення.

Невербальна комунікація, що передає повідомлення без використання слів слугується мімікою, позою, жестами, одягом та зовнішністю, а також зоровим контактом. Тим самим цей тип комунікації має вплив на аудиторію, а саме на сприйняття політичних діячів. Паравербальна комунікація, складова якої є гучність голосу, інтонація та паузи, також має неабиякий вплив на сприйняття повідомлення.

3. Отож, різноманітні типи комунікацій використовуються в політичних промовах та у більшості випадків мають величезний вплив на публіку, яка зосереджена на правдивості висловленого мовцями. Насамперед також варто не забувати за стилістичні традиції та підходи до публічного мовлення, які є характерними для конкретних політичних систем та культурних середовищ.

РОЗДІЛ 2. СПЕЦИФІКА ВИКОРИСТАННЯ ВЕРБАЛЬНОЇ, НЕВЕРБАЛЬНОЇ ТА ПАРАВЕРБАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У ПРОМОВАХ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ТА БРИТАНСЬКИХ ПОЛІТИКІВ

2.1. Застосування рис вербальної та невербальної комунікації у промовах політиків з України та Великобританії у сучасний час

Застосування як вербальних, так і невербальних засобів комунікації у промовах відіграє значну роль для слухача, більш того, якщо ця інформація поширюється з відео джерел, з яких глядач може взяти не тільки фактичні повідомлення, але й візуальні. Зазвичай поширення відео матеріалів відбувається за допомогою відеоінтерв'ю, відеороликів, відеопрезентацій та інших джерел. Беручи до уваги **вербальні елементи комунікації**, тобто мовлення мовця ми можемо споглядати різні стилі комунікації, такі як демонстративний, переконливий, агресивний, інформативний та інші. Саме ці стилі мають великий вплив на підсвідомість глядача, який сприймає інформацію з першоджерела. Також під час промови треба мати на увазі той факт, що аудиторія поділяється на певні шари, такі як релігійний, етнічний, культурний та інші. Тож це насамперед треба врахувати, щоб всі шари суспільства почували себе комфортно при перегляді відео матеріалів.

До прикладу у промові президента України Володимира Зеленського напередодні Різдва вираженні інформативний та переконливий стиль мовлення. Президент держави під час виступу використовує інтонацію, яка переростає у наголос на таких речах, як: *«...але біда прийшла в наш дім 24 лютого 2022 року...»*. *«До гостей [та], але не до окупантів»*, *«Заборонено мити й в'язати, але (наголошення) ми плетемо маскувальні сітки...»* , – інтонаційний наголос на даній проблемі сьогодення використовується у відео джерелі. Також наприкінці виступу Володимир Зеленський зацентрував на цій фразі: *«Бережіть себе, бережіть свої родини, бережіть нашу Україну!»*,

що означає надзвичайну підтримку українського народу та шанобливе ставлення до нього.

Однак **невербальна комунікація** займає не менш значне місце у відео матеріалах, тому що міміка, жести, зоровий контакт, пози та інші ознаки мають підсвідомий вплив на аудиторію та на сприйняття всієї картини повідомлення. На мою думку, вербальній комунікації майже немає шансу на існування без невербальної комунікації, тому що вони сильно поєднані один між одним, та для зовнішнього впливу на суспільство це є невід'ємною частиною будь-яких промов. *«Політична думка формує уявлення людей про суспільство, відносини з іншими людьми, індивіда та колективу, групи, держави, суспільства, а відтак вона є невіддільною складовою світогляду людини.»* (Головатий, 2006: 25) Наприклад, у промові Зеленського фраза: *«бити тих, хто прийшов до нашої землі»* супроводжувалась пригніченим сумним та повчальним поглядом, який вказував на акцентування даної проблеми. *«...але ми б'ємося з чортами й виносимо сміття з нашого дому...»*, – у даному фрагменті це все супроводжувалося мімічними ознаками, а саме: ненависним поглядом та суворим обличчям, яке дало нам зрозуміти, що в контексті йдеться мова про нашого ворога та його відчайдушні дії на полі бою.

Однак також у таких відео з драматичним сюжетом важливі моменти приємних емоцій, наприклад, у цій частині президент виразив теплу посмішку, якою передав всьому народу надію на світле майбутнє: *«Український «Щедрик» дарує різдвяний дух усій планеті»*. *«Дух надії, добра й дива»*, – є передостанньою фразою у промові голови держави, в якій він прожестикуював рукою початок фрази словом *«надії»*, надалі він застосував руки розведені від тіла відкритої пози, чим вказав на впевненість в собі та готовність брати на себе відповідальність. Крім того, важливо звернути увагу на міміку та поставу, які можуть відображати настрій та емоції доповідача. Фраза *«...на українську землю – перемога, а з нею – тисячолітні мир і*

процвітання...» була супроводжена виразно піднятою головою та відчутною гордістю на обличчі мовця.

На додаток, звук та музика можуть стати ефективним інструментом відеокommунікації. Звук допоможе передати настрої та емоції, підкреслити основні моменти відео та залучити увагу глядача. В промові Зеленського відтворюється заспокійлива музика, і, крім того, використовуються автоматичні субтитри, що є чудовим додатковим елементом. До того ж президент був вбраний у вишиванку кольору хакі, на якій були вишиті пара закоханих або ж новостворена сім'я, що символізували рівноправність та гармонію між двома людьми, або ж любов та злагодженість. «У ролі публічних промов у політичному житті суспільства в різні історичні періоди, було з'ясовано, що вони були і залишаються для сучасних політиків одним із найбільш дієвих інструментів політичного впливу, ефективним засобом маніпулювання суспільною свідомістю і вмiле володіння засобами переконливого впливу є однією з передумов успішної публічної діяльності сучасного політика.» (Малімон, 2008: 72)

Під час публічної промови Борис Джонсон демонструє як вербальні, так і невербальні засоби комунікації, що відрізняються від його звичайної манери висловлювання. Є певні ознаки того, що він трохи переживає, і його мовлення швидке та поспішне, що впливає на сприйняття повідомлення аудиторією.

Зазвичай мовлення у британських політиків залежить від їхнього характеру та стилю комунікації. Наприклад, це висловлення Борис Джонсон демонстрував не тільки словами, але й рухами рук, які вказували на те, що він пропонує кращий спосіб дії: *«I want to use the last few seconds Mr Speaker to give some words of advice to my successor...»*. Британські політики частіше всього використовують багатий лексичний словник, що відображає їхній рівень вищої освіти та культурного розмаїття. Вони можуть використовувати стриману, однак активну міміку, а також обмежену кількість жестів для відтворення своєї впевненості та професіоналізму. Борис Джонсон промовив

це та показав великий палець вгору: «*May be number one stay close to the Americans stick...*». У британській політичній культурі показ великого пальця вгору може використовуватись як жест схвалення або ж навіть підтримки. Однак при висловленні: «*...cut taxes and deregulate...*» мовець підняв вказівний палець вгору, та це означає позитивну оцінку або підтримку, особливо часто вживається цей жест часто в парламентській палаті під час голосувань.

Авжеж, можна помітити під час виступу більш активну міміку та жести для підкреслення ключових частин для залучення уваги слухаючої аудиторії. До прикладу: «*I helped to get the biggest Tory majority for 40 years*», – після чого аудиторія відреагувала сміхом та унісоном вигукнули «*yeahhh*». Та наприкінці виступу Борис Джонсон вжив остаточне висловлювання: «*And hasta la vista baby*», що має комічне значення «до зустрічі крихітко».

Отже, використання вербальних та невербальних елементів комунікації є ключовим фрагментом висловлення у відео джерелах, за допомогою яких можна залучити увагу глядача. Слід також пам'ятати, що вербальні та невербальні фрагменти комунікації у різних культурних осередках мають різне значення та вплив на суспільство.

2.2. Акценти вираження паравербальної комунікації під час публічних виступів політичними представниками України та Великобританії

Паравербальна комунікація охоплює елементи, які мають змогу доносити інформацію не тільки за допомогою слів та невербальної поведінки, а також темпом мовлення, інтонацією, акцентом, паузами та іншими засобами комунікації. Зазвичай акценти виразного мовлення у політиків під час промов, або ж засідань можуть відрізнятися в залежності від емоційного стану мовця, та мети перемовин. **Жестикуляція та міміка** є важливими елементами паравербальної комунікації при промовах політиків. Саме ці елементи допомагають політикам виразно та чітко висловлювати свої

наміри та емоції, захоплювати аудиторію своїми риторичними жестами та наголосити на важливих моментах промови. «Політика стає грою на публіку, діючи відповідно до вимог драматургії.» (Бокоч, 2017: 50)

У своїй промові, присвяченій Дню Незалежності, яку Володимир Зеленський виголосив 24 серпня 2019 року, він застосовував емоційну імпровізацію, яка допомогла набути виразності промови. Крім того, під час виступу президент використовував довгі паузи задля того, щоб виступ запам'ятався яскравими моментами.

Однак якщо говорити про британських політиків, то тут трошки різниться спосіб застосування паравербальної комунікації, але як зазвичай ці елементи застосовуються задля емоційного підсилення повідомлення.

Під час своєї промови, британська прем'єр-міністрка Тереза Мей висловила сильний заклик до мітингувальників стосовно Чекерса та відповіла на критику, висловлену раніше Борисом Джонсоном. Вона використовувала сповільнений темп мовлення та приглушений тон голосу тим самим вона вказала на серйозність та вагомість повідомлення.

Це допомагає залучити увагу аудиторії та підкреслити значущість висловлювань. Водночас цей темп мовлення вказує на довірливість та спокій мовця до аудиторії. Загалом, сповільнений темп та приглушений тон голосу використовують для досягнення різнобарвних ефектів у виступах.

Під час політичних засідань українські політики частіше використовують емоційно насичене та вишукане мовлення, включаючи жестикуляцію, інтонаційний колір та міміку. Ці емоційні промови впливають на сприйняття контексту промови та підсвідомо впливають на рішення аудиторії. Щоб підкреслити важливу інформацію, політики часто використовують довгі паузи, які допомагають аудиторії запам'ятати думку мовця. Деякі політики використовують приглушений тон голосу, щоб підкреслити серйозність своїх слів, або високий тон зі швидким темпом мовлення, що вказує на захоплення, ентузіазм та радість мовця. Жестикуляція також є ефективним способом підвищення емоційного

настрою глядачів. «Політична комунікація характеризує сутнісні параметри політики як особливої форми відносин, взаємодії між людьми, повною мірою відображає всі аспекти процесу формування і підтримання усталених контактів конкуруючих за владу політичних акторів.» (Єршова, 2019: 4)

Британські політики можуть бути менш емоційними та більше орієнтованими на формальність та розсудливість у своїх виступах, що може бути пов'язано з культурою Великої Британії, де дотримання протоколу та формальності має високу вагу. Порівняно з політиками інших культур та країн, британські політики зазвичай менш експресивні та емоційні. З усім тим, варто зауважити, що кожен політик має свій стиль одягу, зачіски, а отож й мовлення, тому один політик може суттєво відрізнятись від інших політиків.

Українські та англійські політики мають різні акценти, які можуть впливати на сприйняття їхніх промов аудиторією. Наприклад, українські політики часто використовують м'який південний акцент, що може створювати враження довіри та близькості з аудиторією. У свою чергу, англійські політики можуть мати різні акценти залежно від регіону, з якого вони походять, що також може впливати на сприйняття їх промов.

Промова В. Зеленського на базі ВПС Нідерландів, де він мав змогу ознайомитися зі зразками озброєння, яке передається Україні, має інформативний та дещо урочистий стиль мовлення. У своїй промові на базі ВПС Нідерландів, де президент Зеленський ознайомився з озброєнням, що передається Україні, він не просто дякує міністрам за допомогу, але й застосовує зоровий контакт, що має важливе значення в комунікації. Зоровий контакт може відображати емоції та настрої людини, допомагати встановити зв'язок та розвивати взаєморозуміння. У іншому випадку президент повторив у цьому реченні два рази одне і теж саме слово: «...*to collect necessary, necessary evidence to bring them to the main thing to Justice.*» **Повторення** допомагає висловити ідею з більшою емоційністю та переконливістю, і може бути використано, щоб дати слухачам додатковий час на обробку інформації,

особливо якщо промова містить складний або надто важливий заклик. Президент зробив коротку паузу перед тим, як викласти свою думку: «*Dear friends..., remember we will destroy Russian evil.*» Він намагався звернути увагу на наявну проблему та заохотити своїх слухачів до дії. Крім того, використання фрази «*Dear friends*» було засобом підкреслити, що він вважає присутніх своїми вірними друзями, які можуть допомогти в складну годину.

Звучання та акцент у промовах політиків залежать від різноманітних факторів, таких як місце народження, освіта, соціальний статус тощо, тому можуть бути різними. В українській мові зазвичай вживається м'який південний акцент, особливо в південних регіонах. Наприклад, на загальних зборах асоціації міст України відомий український політик та бізнесмен Віталій Кличко використовував саме цей акцент. Він утримував достатньо спокійний темп мовлення, але було видно, що він переживав через недостатню впевненість у правильному вимовлянні деяких українських слів. Він також наголосив на важливих моментах для слухачів, наприклад: «*Дякуючи народним депутатам за підтримку законопроекту 53.64 (з наголошенням) у першому читанні*», де він виразно висловлював вдячність депутатам за реалізацію цього проекту. Проте, у британському акценті, який характеризується формальністю та офіційністю, можна відчутти привабливість та презентабельність.

В українських політиків частіше можна спостерігати емоційне звучання в їхніх промовах з використанням різних тонів голосу для вираження своїх емоцій та почуттів. Водночас британські політики можуть мати більш застережливе звучання, використовуючи менше інтонації та більш офіційну мову. Отже, хоча багато аспектів паралінгвістичної комунікації можуть бути схожі, українські та британські політики можуть відрізнитися в деяких аспектах, таких як мовні жести, звучання та використання мови.

Висновки розділу 2

1. Комунікація політиків через паралінгвістичні засоби може варіюватися залежно від культурних, стилістичних та індивідуальних особливостей. Використання відеоформату дозволяє поєднувати фактичні повідомлення з візуальними елементами, що робить його ще більш виразним. Вербальні елементи, такі як інтонація, наголос, паузи, важливі для передачі повідомлення, а невербальна комунікація, така як міміка, жести, зоровий контакт і пози, підкреслюють його смисл та емоційну навантаженість.
2. Британські політики часто володіють розширеним словниковим запасом, що свідчить про їхню освіченість і культурний рівень. У своїх виступах вони можуть бути менш емоційними та більше орієнтованими на формальність і розсудливість, використовуючи сповільнений темп мовлення та приглушений тон голосу для підкреслення серйозності та вагомості повідомлення. Під час публічної промови Борис Джонсон використовує як вербальні, так і невербальні засоби комунікації, що відрізняються від його звичайного стилю висловлювання. Його швидке та поспішне мовлення, разом з активною мімікою та жестами, можуть свідчити про його переживання.
3. Українські політики частіше використовують емоційно насичене та вишукане мовлення, акцентуючи на жестикуляції, інтонаційному колориті та міміці. Вони також використовують довгі паузи для запам'ятовування важливих моментів та риторичних засобів. До прикладу, Володимир Зеленський під час виступу в Нідерландах використовує повторення, щоб зробити ідею більш переконливою, а паузи дозволяють аудиторії обробити інформацію.
4. Звучання та акцент політиків залежать від різних факторів і можуть варіюватися між культурами та індивідуальностями політиків. Українські політики частіше використовують емоційне звучання та м'який акцент, тоді як британські політики можуть мати більш застережливе звучання та офіційний акцент.

5. Таким чином, успішне використання всіх цих елементів сприяє створенню ефективного та виразного виступу, який може бути сприйнятий аудиторією різних соціальних груп.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Результати проведеного дослідження підтверджують важливість вербальної, невербальної та паравербальної комунікації в успішній передачі інформації у промовах політиків.

Не лише вербальна та невербальна комунікація, але й елементи паравербальної комунікації мають велике значення у політичних промовах. Як у випадку українських, так і у британських політиків, складові паравербальної комунікації, такі як темп мовлення, акцент, інтонація, паузи, міміка та жестикуляція, використовуються для підсилення повідомлення, залучення уваги аудиторії та підкреслення важливих моментів.

Українські політики, зокрема президент Володимир Зеленський та мер Києва Віталій Кличко, виявляють більше емоцій у своїх промовах та використовують різні тони голосу для виразу своїх почуттів. Вони також використовують довгі паузи для закріплення думки та можуть змінювати темп та тон голосу для досягнення різних ефектів. З іншого боку, британські політики можуть мати більш формальний стиль мовлення та менш виразне звучання, що відповідає їхній культурі.

Звук та музика допомагають підкреслити основні моменти промови українського політика Володимира Зеленського, а також використання автоматичних субтитрів та символіка у вбранні додають додаткові елементи ефективності. У промовах британських політиків, таких як Борис Джонсон та Тереза Мей, не використовуються додаткові звукові ефекти, і атмосфера залишається виключно офіційно-політичною.

В даному дослідженні наголошується на значущості вивчення комунікаційних аспектів в політичному контексті, оскільки вплив політиків на суспільство є надзвичайно великим у сучасному світі. Розуміння цих елементів комунікації допомагатиме краще розуміти мову та дії політиків, а також впізнавати їхні емоційні стани.

RESUME

The coursework is dedicated to the study of various elements of communication through which exceptional communication activities are created. The topic «Features of verbal, non-verbal and paraverbal communication in the speeches of contemporary Ukrainian and British politicians» is interesting due to the importance of political communication in the modern world. Since communication is a key element in politics, politicians use different means of communication to achieve their goals. The application of verbal, nonverbal, and paraverbal communication by politicians in Ukraine and the UK can help better understand how society perceives them and how their speeches can be improved to achieve incredible results from the audience and their reception of the conveyed message.

The first chapter of the coursework explored various forms of communication, such as verbal, nonverbal, and paraverbal, that are employed in the speeches of contemporary Ukrainian and British politicians. The ability to read people through these communication tools allows us to obtain valuable information about their intentions and personality. Understanding these diverse types of communication helps us evaluate the political sphere more objectively.

The second chapter conducted a practical analysis of the use of these communication elements in the political realm. Understanding the differences in the speeches of British and Ukrainian politicians, who emphasize emotional expression and audience engagement, is of great significance. All these communication tools contribute to creating an effective and persuasive presentation that appeals to different social groups.

Researching this topic also allows for comparing and understanding the differences in communication between politicians from different countries and cultures, which is important for the development of international relations and mutual understanding between countries. Therefore, this topic is relevant and crucial for studying and understanding political processes in Ukraine and the UK.

Ключові слова: вербальна, невербальна, паравербальна комунікації, жести, міміка, інтонація, модуляція голосу, зоровий контакт, мовлення, риторика, аспекти комунікації, поза тіла, політичні діячі, емоційне підсилення, приглушений тон голосу, наголос.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Форманова, С. В. (2018). *Паравербальні засоби персонажної комунікації в романі П. Зюскінда «Парфумер»*. Одеса: Одеська міська друкарня, 253-265.
- Форманова, С. В., Ленець Є.І. (2018). *Невербальні засоби вираження комунікації (на матеріалі інтерв'ю з журналістом Майклом Щурем)*. "Young Scientist", 9(1), 125-128. Чому не виділено курсивом назву журналу і його номер? Те саме треба зробити з іншими джерелами такого ж плану
- Ковалинська, І. В. (2014). *Невербальна комунікація*. Освіта України, 7-59.
- Бороздіна, Г. В. (1998). *Психологія ділового спілкування*. Київ: Ділова книга, 3-25.
- Романюк, І. В. (2009). *Вербальні та невербальні складники діалогічного мовлення мовців (на матеріалі прозових творів І. Нечуя-Левицького)*. Київ: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 25-90.
- Косенко, Ю. І. (2011). *Основи теорії мовної комунікації*. Сумський державний університет, 8 – 241.
- Кузьо, Л. І. (2018). *English for specific purposes: Psychology in use*. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 41 – 70.
- Segal, J. (2014). *Non-Verbal Communication*, New York City: Springer Publishing Company, 10-20.
- Шиманова, О. В. (2007). *Теоретичні основи дослідження політичної комунікації*. "Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку", 19, 15-57.
- Бокоч, Ю. М. (2017). *Дослідження політичної комунікації у контексті трансформації суспільства*. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова, 21, 47-52.
- Єршова, Н. Г. (2019). *Публічні комунікації у публічній політиці: визначення основних понять*. Державне управління: удосконалення та розвиток, 1-8.
- Ekman, P. (1997). *Communication through nonverbal behavior: a source of information about interpersonal relationship*, New York City: Springer Publishing Company, 390-442.

- Дрешпак, В. М. (2015). *Комунікації в публічному управлінні*. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2-51.
- Малімон В. І. (2008). *Комунікаційна політика в діяльності державного службовця*. Івано-Франківськ: Місто-НВ, 12-70.
- Курило, О.Й., Розман І. І. (2017). *Вербальні та невербальні аспекти культури спілкування*. "Молодий вчений", 4(3), 114-117.
- Дегтярєва, К.В. (2011). *Основи теорії мовної комунікації*. Суми: Сумський державний університет, 11-28.
- Євдокімова-Лисогор, Л. А. (2021). *Міжкультурна комунікація*. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 7-20.
- Головатий, М. Ф. (2006). *Політична психологія*. Київ: МАУП, 9-62.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ІЛЮСТРАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ

Офіс Президента України. (2023, 4 травня). *Президент на базі ВПС Нідерландів ознайомився зі зразками озброєння, яке передається Україні* [Відео].

YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=ZlrNjIhCF84>

LVIV MEDIA. (2023, 6 січня). *Привітання Зеленського з Різдвом* [Відео].

YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=V51Br3L2r0o>

Guardian News. (2022, 20 липня). *'Hasta la vista, baby': Boris Johnson's last words at PMQs* [Відео]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=17AyUvOrQj4>

Guardian News. (2018, 3 жовтня). *Theresa May dances on to the stage at the Tory party conference* [Відео]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=tbCDFNRA->

[Wo](https://www.youtube.com/watch?v=tbCDFNRA-)

ТСН. (2019, 24 серпня). *Промова президента України Володимира Зеленського до Дня незалежності 2019* [Відео].

YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=7CY6ZAoG7h0>

Телеканал Прямий. (2017, 14 листопада). *Виступ Віталія Кличка на загальних зборах асоціації міст України* [Відео].

YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=C2UIL3vowq4>